

ЕМОТИВНІСТЬ СУБСТАНТИВІВ ЯК ВИЯВ СИСТЕМНОЇ МІЖМОВНОЇ ЛАКУНАРНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Онищук Марія Іванівна,

канд. філол. наук, викл.

Тернопільський національний економічний університет

У статті розглянуто лакуни з аугментативним та демінутивним модифікаційними значеннями в англійській та українській мовах, простежено способи передачі одиниць з суфіксами суб'єктивної оцінки у зіставному аспекті, виявлено специфіку аналізованих лакунарних одиниць в англійській та українській мовах. Доведено, що модифікаційні суфікси з оцінним значенням використовуються для виконання такої частково прагматичної функції, як маркування типу референтної належності слова.

Ключові слова: аугментативне модифікаційне значення, демінутивне модифікаційне значення, емотивність, лакуна, зіставлення, субстантив.

Сучасна лексична семантика розглядає прагматичний компонент як специфічне мовне вираження оцінки позначуваного за допомогою певних одиниць або через оцінний, емоційний, стилістично характеризуючий компонент лексичного значення [Бублейник 1996, 51]. Емотивні лакуни отримали детальне висвітлення в працях Г. В. Бикової, В. І. Жельвіса, В. Л. Муравйова та Й. А. Стерніна. Зокрема, роботи В. Л. Муравйова присвячені дослідженню лінгвальної природи безеквівалентних одиниць з модифікаційними суфіксами вираження оцінки в російській та французькій мовах. Автор називає їх стилістичними лакунами, виокремлюючи останні на основі відсутності в одній із зіставляваних мов лексеми зі схожим стилістичним забарвленням [Муравьев 1975, 61]. Категорія стилістичного узусу відрізняється від інших узуальних категорій тим, що йому характерна висока концентрація прагматичного компонента лексичного значення лакунарної одиниці (далі – ЛО). Конотативний смисл емоційно-оцінного аспекту вираження номінації створюється шляхом застосування словотвірних потенцій мови з метою відобразити прагматичний зміст ЛО, адже лакунарність простежується в конотативному мікрокомпоненті лексичного значення.

Зіставлення прагматичних, суб'єктивно-оцінних елементів значень у мовах дозволяє виявити своєрідні поєднання змістових (предметно-логічних), естетичних та етичних категорій, становить значний інтерес для контрастивних досліджень з лексикології неблизькоспоріднених мов [Бублейник 1998, 55]. Недостатньо висвітлені особливості прагматичного аспекту міжмовних кореляцій безеквівалентних одиниць з суфіксами суб'єктивної оцінки в англійській та українській мовах, що зумовило **актуальність** пропонованої розвідки. **Мета** статті – довести, що емотивність субстантивів є системним мовним явищем й при зіставленні англійської та української мов спричиняє міжмовну безеквівалентність. Для досягнення мети у статті окреслено такі **завдання**: 1) розглянути субстантивні лакунарні одиниці з суфіксами суб'єктивної оцінки та з'ясувати їхні особливості з огляду на словотвірні техніки зіставляваних мов; 2) проаналізувати прагматичний аспект кореляції плану вираження емотивних субстантивів у вторинному тексті; 3) простежити засоби вираження парадигматичних відношень партитивності у вторинному тексті.

У розвідці розглядаються лексико-стилістичні ЛО з аугментативним та демінутивним модифікаційними значеннями, яким властиво виражати "різноманітні емоційно-оцінні відтінки плану змісту засобами плану вираження" [Муравьев 1975, 53]. Аналізований тип субстантивів репрезентований здебільшого стилістично забарвленою безеквівалентною лексикою, емотивна функція якої полягає у вираженні емоцій, а також у створенні загальної емотивності тексту [Текст 1998, 100]. Як відомо, саме в такому контексті відбувається актуалізація емотивної семантики лексики та визначається конкретний (позитивний / негативний) тип інформації, що вербалізується.

Результати дослідження емотивності субстантивів у зіставному аспекті засвідчують значне поширення в українській мові лакунарних одиниць з емоційним значенням аугментивності/ демінутивності з притаманним їм формальним вираженням за допомогою суфіксів суб'єктивної оцінки. Згідно з твердженням М. Холодного [Холодний 1993, 124], українській мові за різноманітністю пестливих форм належить пріоритетне місце порівняно з англійською, якій характерна інша морфологічна структура.

Словотвірний рівень англійської та української мов налічує низку формантів для досягнення експресивності, деякі суфікси, зокрема, **ен-** суфікс недорослості, здрібнілості **-а/-я (-ам(а)/-ям(а))**, **-атк(о)/-ятк(о)**, **-н(я)**, пор.: *внученя, паненя, синеня*; **-к(о)** суфікс особи, пор.: *знайко, сонько, хвалько* [Карпіловська 2007, 49]. Демінутивні форманти характерні для обох мов, тоді як аугментативні – лише для української [Korunets 1995, 198], зокрема, **-ил-**: *вітрило, барило*; **-ищ-**: *вовчище, дубище, вітрище*; **-ук/-юк**: *каменяка, зміюка*; **-ан, -ань**: *дідуган, головань, здоровань*; **-ер-**: *бабера*, **-яр-**: *мисяра*, **-яг/-як-**: *чолов'яга, гуляка* тощо. Українська мова налічує 53 демінутивних суфікси, тоді як англійська лише близько 16, як-от: **-у (-ie, -ye)**, **-ling (-ing)**, **-ock, -let, -et, -ette, -ee, -een, -erel/-rel, -kin, -ule, -cole, -el/-le**, з яких чотири вважаються найбільш продуктивними *daddy, grannie; booklet, kitchenette, launderette, goseling, kinglyng; ladykin, mousekin* тощо [Korunets 1995, 199]. Демінутивні субстантиви характеризуються більшою поширеністю в українській, зокрема, **-оньк**: *голівонька, дівонька, кізонька*; **-очок**: *горбочок, садочок*; **-унь**: *братунь*; **-к-**: *лапка, ніжка, побратимко*; **-очк**: *хусточка, різочка*; **-еньк**: *ненька, рученька* тощо. Утворення з пестливими суфіксами визнаються у пропонованій науковій розвідці безеквівалентними, що спричиняє труднощі при доборі відповідних корелятивів у зіставляваній мові.

Специфіка об'єкта дослідження зумовила необхідність вивчення реалізації конотативного компонента значення [Говердовский 1990, 27] аналізованих лакунарних субстантивів англійської та української мов. З метою проведення системного аналізу лексико-стилістичних лакун та за критерієм відсутності однослівного еквівалента у зіставляваній мові було відібрано 300 емотивних субстантивних ЛО з текстів української художньої літератури та їхніх перекладів англійською мовою у кількості 180 одиниць української та 120 одиниць англійської мов, які розподілено на дві підпарадигми.

Аналіз контекстуальних кореляцій дозволив виокремити у субстантивній парадигмі серед типів демінутивних суфіксальних утворень такі парадигматичні угруповання лакунарних одиниць, як клас діяча: *глупиш, голубчики, замазурка, комуністок, пастушок, п'яничка, чудачок, таток, мамочка* тощо; клас абстрактної озна-

ки, поняття: *готовеньке, божок, сонечко* тощо; клас речі: *ворітця, квітонька, портретики, зернятка, голівонька, клуночок, садочок, волосинки, чобіток* тощо.

Відомо, що лексеми з пестливими суфіксами в українській мові сприяють ескаляції емоційності за допомогою своєрідного подвоєння суфіксів (наприклад, *квітка-квітонька*), в об'єднаннях таких слів жоден з конститuentів не втрачає своєї емоційності, пор.: укр. [...] *Фролова розв'язала клуночок із пиріжками й поклала перед своїм Чоловіком!* [Антоненко-Давидович 1954, 29]. англ. [...] *Mrs. Frolov untied a small bundle of patties and lay it before her husband* [Antonenko-Davydovych 1986, 11]. Так, диз'юнктивна формальна опозиція *клуночок :: small bundle* характеризується відмінностями у плані вираження за схожістю у змісті, тоді як конститuentи привативної опозиції *пиріжок :: patty* перебувають у відношеннях неповної тотожності значень, оскільки українська лексема налічує додаткову диференційну сему розміру, що не відображено в смисловій структурі англійського еквівалента. Відсутність однослівного коррелята зі спільним стилістичним значенням компенсується введенням іншої за формою вираження лексеми.

Зіставлення міжмовних паралелей засвідчує тенденцію англійської мови до нейтралізації емоційної ескаляції плану змісту, що дає підстави допустити відмінність у словотвірному потенціалі англійських словоформ за допомогою морфологічних засобів. Зокрема, в англійській мові з такою метою послуговуються допоміжними лексемами для компенсації плану змісту аналізованої стилістичної лакуни, приміром, *(very) small, little* тощо.

Важливим виявляється прагматичний аспект міжмовних кореляцій через набуття українських лексем з емоційно-оцінними суфіксами негативного оцінного компонентна значення, пор.: укр. [...] *Говорячи про Тараса Шевченка, ти мав на увазі віршомазів взагалі чи саме його, божка вашої нації?* [Хвильовий 2008, 23]; англ. [...] *Speaking of Taras Shevchenko, did you mean rhymesters in general or him in particular, that small god of your nation?*" [Khvylovy 1984, 35]. З огляду на зазначене вище допускаємо факт міжмовних розбіжностей у зіставляваних мовах, що у пропонуваному дослідженні трактується як лакунарність.

Зіставлення аналогічних мовних ситуацій засвідчує нейтралізацію емоційного компонента української субстантивної лакуни: в англійській використовується звичайне, нейтральне, неемоційне, пор.: укр. [...] *Вона не може довго гніватись на "свого чудачка"* [Хвильовий 2008, 70]; англ. [...] *She could not remain angry for long with "her little crank"* [Khvylovy 1984, 59]. В англійському мовленні використовуються в аналогічних ситуаціях непохідні іменники. Наведені приклади демонструють зміну емоційної оцінки – зі зменшено-пестливої на зневажливу, що прямо залежить від особливостей "нового", похідного предметно-логічного значення аналізованої лакуни.

Системною мовною безеквівалентністю характеризуються міжмовні кореляції, пов'язані з відтворенням пестливих слів, а також тексти, де зменшувально-пестливі форми визначають побудову всього художнього цілого, виступаючи як ключові, домінантні, пор.: укр. [...] *Ух ти, віхрастий мой! Комуністок махонький...* [Антоненко-Давидович 1954, 54]; англ. [...] *Ooh, my impetuous one! My wee little Communist...* [Antonenko-Davydovych 1986, 70].

Іншою специфічною рисою українських субстантивів зі зменшено-пестливими значеннями вважаємо їхню здатність утворювати ідіоматичні вирази [Горпинич 2004, 198]. Так, у фразі *розігнати лавочку* зі значенням "ліквідувати, розпускати групу осіб, об'єднаних певними інтересами чи стосунками" отримує контекстуальний корелят *to scatter the clique*, в якому емотивна лакуна *лавочка* в англійській мові зберігає свою негативну конотацію, але за допомогою введення фразеологізму, тобто шляхом застосування різнорівневих перетворень, пор.: укр. [...] *Горобенко рубонув ще раз: – Я вживу заходів розігнати цю лавочку... Досить!* [Антоненко-Давидович 1954, 49]; англ. [...] *Horobenko lashed out again: "I will take steps to scatter this clique! Enough!"* [Antonenko-Davydovych 1986, 63]. Переносне слововживання лексеми *лавочка* на позначення об'єднання людей засвідчує внутрішньопарадигматичні транспозиції ЛО, які простежуються у мовленнєвій реалізації слова: перенесення значення зі збереженням лексико-семантичної форми лексико-семантичного варіанта [Денисова 1995, 74].

Застосування функціонально маркованих мікрокомпонентів слів з етноспецифічними лексико-семантичними відтінками вважаємо ще однією властивістю лексичних одиниць з аугментативним і демінутивним значеннями. Зокрема в українській мові за лексемою *гарбуз* закріпилося поняття *давати відмову (гарбузнати)*, що зумовлено існуванням давньої народної традиції під час сватання підносити гарбуз на знак відмови заручитися, пор.: укр. [...] *А другого вечора Давид Семенович, обережно зайшовши та Марту саму побачивши, хитро запитав:– Гарбузик? По губах, значить, лизуна, хе, хе!* [Підмогильний 1990, 15]; англ. [...] *The next day Davyd Semenovych carefully dropped in and seeing Marta alone asked slyly: "So you chewed him off. Ah, the creep!"* [Pidmohylny 197, 26]. В англійській мові відтінок цього значення фігурального вживання слова відображений контекстуально за допомогою застосування синтаксичної структури *to chew sb. off*, що свідчить про наявність асоціативних зв'язків в українській лексемі та їх відсутність в англійській мові.

Перешкодою при відтворенні плану змісту таких ЛО постає не лише формальна безеквівалентність, але й яскрава відмінність емоційного забарвлення споріднених слів. Йдеться про накладені мовною системою обмеження. У таких невідповідностях плану вираження емоційно-оцінних елементів вбачаємо "стилістичні" труднощі в українсько-англійських перекладах, пор.: укр. [...] *Він сказав ламаною мовою кілька слів і поблагословив. І що ж? Наївні хохлики раділи до безтями: "У нас теж є архієреї! Ми справжня нація, а не самі селяни та вчителі!..."* [Антоненко-Давидович 1954, 53]; англ. [...] *He said a few words in broken Ukrainian and blessed the place. And what happened? The naive "topknots" went mad with joy. 'We have a bishop too! We are a real nation, not just peasants and teachers!'* [Antonenko-Davydovych 1986, 69]. У пропонованому фрагменті з метою компенсації плану змісту автор вторинного тексту свідомо вводить контекстуальне пояснення емотивної лакуни: *topknot* – а derogatory term used by Russians when referring to Ukraine (укр. – лайливе слово, яке використовується росіянами щодо України). Негативна, зневажлива оцінка супроводжує конотативне вживання плану змісту аналізованої емотивної ЛО.

Лакунарні в англійській мові суфіксальні утворення можна віднести до категорії так званих "прихованих" українізмів. Саме в українському фольклорі пестливі

утворення настільки вагомій й обов'язковій, що на них припадає основне стилістичне навантаження у плані змісту, визначаючи архітектуру твору [Бублейник 1996, 68], пор.: укр. [...] *Ради кого й чого? Чи ради прадідів чи ради вишиваних просвітан, чи просто вишневих садочків, зірок, квітоньок і всієї тої сухозлотиці, що зветься "національна окремішність"*? [Антоненко-Давидович 1954, 24]; англ. [...] *Because of whom and what? Because of your ancestors or because of those kitsch Prosvita members, or is it simply because of the cherry orchards, the stars, darling flowers and that tinsel called "national separatism"*? [Antonenko-Davydovych 1986, 38]. Через відсутність однослівного еквівалента в англійській мові для монолексми (власне лексичної лакуни) автор вторинного тексту компенсує її зміст шляхом внутрішнього запозичення – введенням лексикалізованого словосполучення. Хоч зіставлявані лексеми формально заповнені за змістом в англомовному перекладі, однак відрізняються стилістично (за шкалою *розмовне*→*нейтральне*), пор.: укр. [...] *Як чудово сказав поет: "комашинка" маленька я на твоїй байдужій руці!* [Підмогильний 1990, 70]; англ. [...] *The poet put it so well: 'I am as small as an insect on your indifferent hand'* [Pidmohylny 1972, 67].

З огляду на лакунарність у системно-структурному аспекті допускаємо розбіжності у формі вираження значення аугментативності й демінутивності в зіставляваних мовах, детерміновану властивістю словотвірних суфіксів української мови експліцитно передавати стилістичні навантаження. Зокрема зменшено-пестливий формі лексеми *дівчинка*, яка є нейтрально забарвленою, кореспондує синтаксична одиниця – словосполучення *little girl*. Лексему *дівчишко* вважаємо стилістичною лакуною для англійської мови, яка елімінується нейтрально забарвленим синтаксичним пленусом *silly girl*, у результаті чого остання отримує нейтральну стилістичну конотацію у вторинному тексті. З огляду на зазначене вище допускаємо, що конститuentи лексичної опозиції *дівчишко* :: *silly girl* перебувають у відношеннях еквіполентності, яку становлять стилістичні синоніми. Уведення додаткової лексеми в англійській мові сприяє розкриттю змісту аналізованих лексем, пор.: укр. [...] *"Він говорить зо мною, як з дівчишком", – спантеличено подумала дівчина. І цим він її не ображав, а кривдив* [Підмогильний 1990, 38]; англ. [...] *"He talks to me as if I were a silly girl," Marta thought, completely distracted* [Pidmohylny 1972, 40].

Лексемам-аугментивам поряд із морфологічними притаманні прагматичні особливості у висловлюванні. Емотивно забарвлені номінативи не завжди або й взагалі не отримують еквівалентні кореляти у зіставляваній мові, як-от, пор.: укр. [...] – *О, вже починається збіговисько!* – *хмуро пробурчав Дмитро, підводячись. – Дозволь спростувати? Це я раз-два* [Підмогильний 1990, 48]; англ. [...] *"Here they come," tumbled Dmytro, getting up. "Let them wait; I'll be quick"* [Pidmohylny 1972, 50]. Конститuentи аналізованої диз'юнктивної опозиції фіксують відсутність семантичної та формальної схожості зіставляваних лексичних одиниць, що, на нашу думку, зумовлено прагматичними та мовленнєво-ситуативними чинниками.

В аспекті лакунарності складним виявляється дослідження внутрішньопарадигматичних відношень партитивності та способи її вираження у вторинному тексті. Зокрема, лексема *порошинка* в українській мові утворює тричленну повну парадигму сингулятивів з речовиннісним значенням у тріаді *порох* :: *порошина* :: *порошинка*, яка зазнає синтаксичної об'єктивації в англійській, пор.: укр. [...] *Якщо наука*

давно вже має землю за порошинку всесвіту, а людину за одну з дрібних тварин, то для поетів земля й досі лишилась центром світів, а людина – вінцем творіння [Підмогильний 1990, 60]; англ. [...] *If science now regards our earth as a speck of dust in the universe and man as one of the animals, poetry still holds the earth to be the centre of the world and man – the crown of creation* [Pidmohylny 1972, 72].

З огляду на міжмовну лакунарність особливу увагу слід звернути на використання універбів з демінутивним значенням та їхні способи вираження англійською. У цьому аспекті можемо припустити, що існування поняттєвих лакун такого типу в англійській мові зумовлене системно-структурними властивостями української, пор.: укр. [...] *Інженер тільки оглянув би вже готовеньке, для порядку децю зауважив би підрядчикові, а ввечері він сів би з доктором і мировим суддею за преференс* [Антоненко-Давидович 1954, 18]; англ. [...] *The engineer would only have inspected the completed job, he would have said a routine thing or two to the contractor, and in the evening would have settled down to a game of preference with the doctor and the magistrate* [Antonenko-Davydovych 1986, 21]. Утворена в результаті функціональної переорієнтації українсько-англійська субстантивна ЛО в англійській мові отримує синтаксичне вираження у словосполученні.

Отже, вираження аугментативного та демінутивного компонентів плану змісту за допомогою словотвору належить до специфічних властивостей української мови, що полягає у створенні емоційно-оцінних обертонів як у значенні слова, так і в характері його образного застосування. Для лексичних одиниць з демінутивним і аугментативним значеннями в українській мові характерна розгалужена система словотвірних засобів, на відміну від англійської.

З огляду на типи семантичних відношень припускаємо, що лакунарні одиниці аналізованого типу становлять конституенти градуальних опозицій. Специфічною рисою для української мови постає морфологічний тип словотвору, який модифікує значення номінативних одиниць і надає їм стилістичного забарвлення. Українська мова характеризується зростанням функціонального навантаження пестливих слів, у яких експресія позбавлена міжмовних паралелей, а також виявляє схильність до генералізації категорійної ознаки особи. Зіставлення міжмовних паралелей засвідчує тенденцію англійської мови до нейтралізації значення міжмовних корелятів.

Перспектива подальших лакунарних досліджень вбачається у проведенні зіставного аналізу безеквівалентних одиниць інших повнозначних частин мови на матеріалі неблизькоспоріднених мов та різножанрових текстів.

Онищук М. І., канд. філол. наук, препод.

Тернопольский национальный экономический университет

Емотивность субстантивов как проявление системной межъязыковой лакунарности в английском и украинском языках

В статье рассматриваются лакуны с аугментативным и деминутивным модификационными значениями субстантивов в английском и украинском языках, отслежены способы передачи единиц с суффиксами субъективной оценки в сопоставительном аспекте, выявлена специфика анализируемых лакунарных единиц в английском и украинском языках. Доказано, что модификационные суффиксы с оценочным значением используются для исполнения такой частично прагматической функции, как маркирование типа референтной принадлежности слова.

Ключевые слова: аугментативное модификационное значение, деминутивное модификационное значение, емотивность, лакуна, сопоставление, субстантив.

Onyschuk M. I., Ph.D., Lecturer

Ternopil National Economic University

Substantives' Emotiveness as a Systemic Interlingual Lacunarity Manifestation in the English and Ukrainian Languages

The article focuses on lacunas with augmentative and diminutive meanings of substantives in the English and Ukrainian languages. Ways of conveying the meaning of language units with suffixes of subjective evaluation in comparative aspect have been analysed. Lacunas' specificity in the contrasted languages has been revealed. Modifying suffixes of subjective evaluation are proved to be applied for fulfilling such partially pragmatic function as the word referential implementation marking.

Key words: augmentative modifying meaning, diminutive modifying meaning, emotiveness, lacuna, comparison, substantive.

Література:

1. Антоненко-Давидович, Б. Смерть [повість] / Борис Антоненко-Давидович. – Лондон : Укр. вид. спілка, 1954. – 140 с.
2. Бублейник, Л. В. Проблемы контрастивной лексикологии. Украинский и русский языки / Лариса Васильевна Бублейник. – Луцк : Изд-во ВГУ "Вежа", 1996. – 131 с.
3. Говердовский, В. И. Теоретический и практический аспекты лексической коннотации (морфологический подход) : автореф. дис. на соискание учён. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.19 "Теория языка" / В. И. Говердовский. – М., 1990. – 45 с.
4. Горпинич, В. О. Морфологія української мови / Володимир Олександрович Горпинич. – К. : ВЦ "Академія", 2004. – 336 с.
5. Денисова, С. П. Типологія категорій лексичної семантики : [монографія] / Світлана Павлівна Денисова. – К. : Вид. центр КДЛУ, 1995. – 298 с.
6. Карпіловська, Є. А. Приховані (згорнуті) та відкриті вибірні лексемні категорії: динаміка словотвірних маркерів / Є. А. Карпіловська // Sprachliche Kategorien und die slawische Wortbildung. – Hildesheim–Zürich–New York, 2007. – С. 45–59.
7. Куліш, М. Патетична соната. Твори / Микола Куліш. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. – 877 с.
8. Муравьев, В. Л. Лексические лакуны (на материале лексики французского и русского языков) / Вячеслав Леонидович Муравьев. – Владимир, 1975. – 96 с.
9. Підмогильний, В. П. Невеличка драма. Романи / Валер'ян Петрович Підмогильний. – Дніпропетровськ : Промінь, 1990. – 326 с.
10. Текст и его когнитивно-эмотивные метаморфозы (межкультурное понимание и лингвоэкология) / Шаховский В. И., Сорокин Ю. А., Томашова И. В. – Волгоград, 1998. – 192 с.
11. Хвильовий, М. Вальдшнепи // Вибрані твори / Микола Григорович Хвильовий. – Х. : Ранок, 2008. – С. 148–204.
12. Холодний, М. Г. Народ крізь призму мови / М. Г. Холодний // К., 1993. – №9. – С. 121–127.
13. Antonenko-Davydovych, B. Duel / Borys Antonenko-Davydovych; [transl. from Ukr. by Yuri Tkach]. – Melbourne : Lastivka Press, 1986. – 136 p.
14. Khvylovy, M. The Woodcocks / Mykola Khvylovy; [transl. from Ukr. by Yuri Tkacz] // Before the Storm: Soviet Ukrainian Fiction of the 1920's. – Ardis : Ann Arbor, 1984. – P. 15–69.
15. Korunets, I. V. Contrastive typology of English and Ukrainian languages / Ilko Vakulovych Korunets. – K. : Lybid, 1995. – 239 p.
16. Kulish, M. Sonata pathetique / Mykola Kulish; [transl. from Ukr. by M. Luckyi]. – Littleton, Colorado : Ukr. acad. Press, 1975. – 110 p.
17. Pidmohylny, V. A little Touch of Drama / Valerian Pidmohylny ; [transl. from Ukr. by G.S.N. Luckyi]. – Littleton, Colorado: Ukr. acad. press, 1972. – 191 p.

Стаття надійшла до редакції 10.04.14